

Statlig förvaltning

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet motionsyrkanden från allmänna motions-tiden 2011 som handlar om statlig förvaltningspolitik.

Motionerna tar upp följande frågor: offentliganställdas arbetsmiljö; en tillgänglig statsförvaltning; fri tillgång till offentliga data; skärpta betalningsrutiner; årsavgift för kontroll av privata utförare; ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet; miljöbesparingar och utökad redovisning av offentligt finansierad verksamhet; statens ägande i Akademiska Hus samt krav vid upphandling av animaliska livsmedel.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till det pågående arbetet på området.

I betänkandet finns fem reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Offentligt anställdas arbetsmiljö	6
En tillgänglig statsförvaltning	7
Fri tillgång till offentliga data	8
Skärpta betalningsrutiner	11
Årsavgift för kontroll av privata utförare	12
Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet	13
Miljöbesparingar och utökad redovisning av offentligt finansierad verksamhet	15
Statens ägande i Akademiska Hus	17
Krav vid upphandling av animaliska livsmedel	19
Reservationer	20
1. Offentligt anställdas arbetsmiljö, punkt 1 (S, V)	20
2. Skärpta betalningsrutiner, punkt 4 (S, V)	21
3. Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet, punkt 6 (S)	21
4. Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet, punkt 6 (SD)	22
5. Krav vid upphandling av animaliska livsmedel, punkt 9 (MP)	23
Särskilt yttrande	24
Offentligt anställdas arbetsmiljö, punkt 1 (MP)	24
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Offentligt anställdas arbetsmiljö

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fi202 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1 och

2011/12:So409 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 12.

Reservation 1 (S, V)

2. En tillgänglig statsförvaltning

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi211 av Marianne Åhman och Roger Haddad (båda FP).

3. Fri tillgång till offentliga data

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi227 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1.

4. Skärpta betalningsrutiner

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi244 av Adnan Dibrani (S).

Reservation 2 (S, V)

5. Årsavgift för kontroll av privata utförare

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi265 av Roza Güclü Hedin och Kurt Kvarnström (båda S).

6. Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fi219 av Amir Adan (M),

2011/12:Fi270 av Håkan Bergman och Louise Malmström (båda S),

2011/12:Fi271 av Håkan Bergman och Matilda Ernkrans (båda S) och

2011/12:Fi290 av Eliza Roszkowska Öberg (M).

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (SD)

7. Miljöbesparingar och utökad redovisning av offentligt finansierad verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fi273 av Agneta Gille och Pyyri Niemi (båda S),

2011/12:Fi276 av Penilla Gunther (KD) och

2011/12:Fi289 av Per Åsling och Annika Qarlsson (båda C).

8. Statens ägande i Akademiska Hus

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi297 av Gustav Blix (M) yrkandena 1 och 2.

9. Krav vid upphandling av animaliska livsmedel

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi225 av Kew Nordqvist m.fl. (MP).

Reservation 5 (MP)

Stockholm den 13 mars 2012

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Fredrik Olovsson (S), Elisabeth Svantesson (M), Pia Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maryam Yazdanfar (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Per Åsling (C), Staffan Anger (M), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Erik Almqvist (SD), Ulla Andersson (V), Jörgen Andersson (M) och Sven-Erik Bucht (S).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas 16 motionsyrkanden om statlig förvaltningspolitik från allmänna motionstiden 2011.

Utskottets överväganden

Offentligt anställdas arbetsmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om offentliganställdas arbetsmiljö. Utskottet hänvisar till principen om den delegerade arbetsgivarpolitiken och pågående arbete inom området.

Jämför reservation 1 (S, V) och särskilt yttrande (MP).

Motionerna

Den ökade förekomsten av hot och våld mot anställda inom skola, vård, omsorg och samhällsservice kan kopplas till nedskärningar och försämrade regler i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen, anser Josefin Brink m.fl. (V) i motion Fi202 (yrkande 1). Motionärerna föreslår att regeringen tillsätter en utredning som ser över konsekvenserna av såväl minskad personaltäthet som de regelförändringar som genomförts i transfereringssystemen med avseende på våld, hot och psykosocial arbetsmiljö för offentligt anställda.

Jan Lindholm m.fl. (MP) framför i motion So409 (yrkande 12) att regeringen genom regleringsbrev och ägardirektiv bör göra statliga myndigheter, verk och företag till rökfria arbetsplatser. En sådan policy skulle påverka de anställdas hälsa och minska sjukskrivningen och förtidspensioneringen. Den skulle också öka de anställdas medvetenhet om rökningens negativa effekter och på det sättet påverka den allmänna opinion som styr takten i det förebyggande arbetet.

Tidigare behandling

Vid behandlingen av den förvaltningspolitiska propositionen (se bet. 2009/10:FiU38 s. 13) konstaterade utskottet att den långtgående delegeringen av de arbetsgivarpolitiska frågorna till Arbetsgivarverket och till myndigheterna ligger fast.

När det gäller förslaget om rökfria arbetsplatser, behandlade utskottet motsvarande yrkande i motionsbetänkanden om statlig förvaltning 2010 och 2011 (bet. 2009/10:FiU25 och bet. 2010/11:FiU28). Utskottet avstyrkte förslaget vid båda tillfällena. Utskottet ansåg att statens myndigheter och bolag ska vara föredömen och ligga i framkant när det gäller dessa frågor, men att ansvaret att besluta hur de avser att verka för en rökfri arbetstid vilar på den enskilda myndigheten. Enligt 8 § tobakslagen (1993:581) ansvarar arbetsgivaren för att en arbetstagar inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök i den lokal där arbetstagar är verksam.

Kompletterande upplysningar

I de statliga myndigheternas arbetsgivaransvar ingår att följa arbetsmiljölagen (1977:1160). Arbetsmiljölagen föreskriver att arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Dessutom ska arbetsgivaren systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller de föreskrivna kraven på en god arbetsmiljö.

För att motverka hot och våld i arbetslivet gav regeringen 2010 Arbetsmiljöverket i uppdrag att främja jämställdhet och motverka hot och våld i arbetslivet. Syftet var att öka kunskapen om de miljöer och situationer där risker för hot och våld kan uppstå för att bl.a. motverka riskerna för hot och våld på arbetsplatsen. Arbetsmiljöverket identifierade i samband med detta uppdrag ett behov av att utvidga projektet för att särskilt belysa problematiken inom vård, omsorg och skola. Uppdraget kommer att rapporteras den 1 april 2012.

Finansutskottets ställningstagande

Mot bakgrund av principen om den delegerade arbetsgivarpolitiken och pågående arbete för att motverka hot och våld i arbetslivet avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

En tillgänglig statsförvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en tillgänglig statsförvaltning för personer med funktionsnedsättning. Utskottet hänvisar till de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av funktionshinderspolitiken och pågående arbete inom området.

Motionen

I motion Fi211 av Marianne Åhman och Roger Haddad (båda FP) konstateras att alliansregeringen lyft fram en tillgänglig statsförvaltning som ett prioriterat område och att detta delmål skulle nås inte senare än 2010. Motionärerna anser att det behövs krafttag för att nå tillgänglighetsmålen inom statliga förvaltningar. Staten ska vara en förebild i arbetet med att uppfylla FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kompletterande upplysningar

Myndigheter under regeringen ska, enligt förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken, utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av de funktionshinderspolitiska målen. I förordningens 1 § anges att FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet ska vara vägledande i arbetet. Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) granskar hur förordningen följs.

I juni 2011 beslutade regeringen om en strategi för funktionshinderspolitiken 2011–2016. Syftet med strategin är att visa politikens inriktning med konkreta mål för samhällets insatser och hur resultaten ska följas upp de kommande fem åren. En viktig del av strategin är att målen ska följas upp och att effekten av insatserna ska kunna mätas på ett bättre sätt. Regeringen beslutade därför att ge Handisam i uppdrag att utveckla ett samhället system för att beskriva, följa upp och analysera utvecklingen och genomslaget av funktionshinderspolitiken. Senast i juni 2016 ska Handisam redovisa en samlad utvärdering och analys av utvecklingen av funktionshinderspolitiken.

Finansutskottets ställningstagande

Mot bakgrund av att myndigheterna har ansvar för att genomföra funktionshinderspolitiken och att regeringen beslutat om en strategi för funktionshinderspolitiken 2011–2016 som Handisam följer upp avstyrker utskottet motionen.

Fri tillgång till offentliga data

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att offentliga data ska erbjudas utan kostnad. Utskottet hänvisar till E-delegationens arbete med att tillgängliggöra information för vidareutnyttjande och avgiftsförordningens regler. Dessutom påpekar utskottet att en fullständig övergång från avgiftsfinansierad till anslagsfinansierad verksamhet måste vägas mot andra ändamål i statens budget.

Motionen

I motion Fi227 (yrkande 1) av Lars-Axel Nordell (KD) föreslås att regeringen utvecklar en prissättnings- och licensieringsmodell för tillgång till offentliga data. Motionären menar att tillgängliggörandet av offentliga data främjar innovation, eftersom kommersiella och sociala entreprenörer då får möjlighet att utveckla nya tjänster eller förbättra befintliga tjänster. Motionären betonar att den lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 2010 och

som införlivade det s.k. PSI-direktivet i svensk lagstiftning bara är ett steg på vägen för att kunna tillvarata den potential som finns i den svenska offentliga informationen.

Till skillnad från vad som gäller i dag vill motionären att offentliga data ska erbjudas utan kostnad till dem som vill ha ett registerutdrag eller vill använda dem för vidareförädling. Finansieringen av insamling, lagring, bearbetning och utlämning bör antingen ske med skattemedel eller genom att de som lämnar uppgifterna får betala en avgift. Eftersom stora delar av de aktuella myndigheternas avgiftsintäkter kommer från handel myndigheter emellan och försäljning av data till kommuner och landsting, menar motionären att finansieringen av reformen till stor del bör kunna ske genom omfördelning av resurser mellan dessa.

Kompletterande upplysningar

Enligt lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen anges att syftet med lagen är att främja utvecklingen av en informationsmarknad genom att underlätta enskildas användning av handlingar som tillhandahålls av myndigheter. Lagen bygger på ett EU-direktiv, det s.k. PSI-direktivet (2003/98/EG) och trädde i kraft den 1 juli 2010. Enligt 8 § PSI-lagen får avgifterna sättas på en sådan nivå att de samlade intäkterna, inklusive intäkterna från att tillhandahålla handlingarna, inte överstiger de totala kostnaderna för insamling, framställning, reproduktion och spridning av dem, inklusive en rimlig avkastning på investeringar.

I december 2011 presenterade EU-kommissionen ett förslag till ändring av PSI-direktivet. Ändringen innehåller bl.a. förslag om att det ska införas en huvudregel för avgiftsättning baserad på marginalkostnader för kopiering och spridning. I sin faktapromemoria om förslaget (2011/12:FPM89) skriver regeringen att den är positiv till den övergripande målsättningen att förenkla arbetet med att utveckla tjänster och produkter som baseras på vidareutnyttjande av offentlig information. Regeringen bedömer att förslaget om marginalkostnadsprissättning motsvarar huvudregeln för avgiftsuttag i Sverige. För de flesta myndigheterna skulle förslaget därför inte ha några konsekvenser. För de myndigheter som i dag har avgiftsfinansierad informationsförsörjning som en del av sitt uppdrag, såsom Lantmäteriet, Bolagsverket och Sjöfartsverket, skulle förslaget dock kunna medföra långtgående konsekvenser, bedömer regeringen, eftersom de eventuellt inte skulle kunna avgiftsfinansieras på samma sätt som i dag. Enligt faktapromemorian inleddes förhandlingsarbetet i rådsarbetsgruppen för telekom den 10 januari 2012. Förslaget kommer att behandlas vid rådsmötet den 8 juni 2012. I samband med subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag till ändring av PSI-direktivet har utskottet i sitt utlåtande 2011/12: FiU36 välkomnat kommissionens fortsatta arbete med att underlätta vidareutnyttjande av offentlig information.

E-delegationen fick i mars 2010 ett tilläggsuppdrag (dir. 2010:32), bl.a. med utgångspunkt i PSI-lagen. Enligt uppdraget ska delegationen främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen. Enligt E-delegationens rapport från i höstas (SOU 2011:67) har ett arbete påbörjats för att ta fram en vägledning som riktar sig till organisationer i den offentliga sektorn. Syftet är att främja myndigheternas arbete med att tillgängliggöra information för vidareutnyttjande. I vägledningen kommer det att ingå ett avsnitt om avgifter för vidareutnyttjande av information.

Avgiftsförordningen (1992:191) reglerar myndigheters möjlighet att ta ut avgifter. Enligt förordningen gäller att myndigheter som inte har ett särskilt bemyndigande från regeringen att ta betalt för information, enligt 3 §, själva kan bestämma om de ska lämna ut informationen gratis eller om de med stöd av 4 § ska ta betalt för informationen. Enligt 5 § ska avgifter beräknas så att full kostnadstäckning uppnås. Riksdagen har också beslutat om en enhetlig princip för prissättning av uppgifter som myndigheter tillhandahåller i elektronisk form (prop. 1997/98:136, bet. 1997/98:KU 31, rskr. 1997/98:294). Principen innebär att avgifter som tas ut med stöd av 4 § punkt 8 avgiftsförordningen inte får överstiga kostnaden för att ta fram och distribuera uppgifterna.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet är positivt till den övergripande målsättningen att förenkla arbetet med att utveckla tjänster och produkter som baseras på vidareutnyttjande av offentlig information. Utskottet välkomnar därför inriktningen på E-delegationens arbete. Utskottet står också fast vid sin positiva inställning när det gäller kommissionens fortsatta arbete med att underlätta vidareutnyttjande av offentlig information. När det gäller avgiftssättningen konstaterar utskottet att myndigheten själv upp till full kostnadstäckning får besluta om storleken på avgifterna om inte regeringen har bestämt något annat. Avslutningsvis kan sägas att en fullständig övergång från avgiftsfinansierad till anslagsfinansierad verksamhet, som motionärens förslag implicerar, har budgeteffekter som måste vägas mot andra ändamål i statens budget.

Mot denna bakgrund avstyrks motionen.

Skärpta betalningsrutiner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om skärpta betalningsrutiner. Utskottet hänvisar till att ett EU-direktiv på området ska genomföras i svensk rätt senast i mars 2013.

Jämför reservation 2 (S, V).

Motionen

Adnan Dibrani (S) anför i motion Fi244 att det är oacceptabelt att stat, landsting och kommuner inte betalar sina fakturor i tid. Detta drabbar särskilt de små företagen. Samhället måste i stället bli ett föredöme vad gäller betalning av fakturor. Dessutom bör även en generell översyn av betalningsreglerna i näringslivet göras.

Tidigare behandling

Samma motionsyrkande behandlades i förra årets motionsbetänkande om statlig förvaltning (bet. 2010/11:FiU28). Motionsyrkandet avstyrktes. Utskottet ansåg då, i likhet med motionären, att de offentliga aktörerna rimligen bör vara föredömen också på detta område. Utskottet konstaterade att de rättsliga regler som gäller vid sena betalningar även omfattar offentliga aktörer. Vidare förväntade sig utskottet att ett EU-förslag om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, KOM(2009) 126, skulle komma att få konsekvenser för svensk lagstiftning på området. Slutligen framhöll utskottet att förutsättningarna för att fakturor betalas i tid torde förbättras av att elektronisk fakturahantering nu har genomförts fullt ut i den statliga förvaltningen.

Kompletterande upplysningar

Europaparlamentets och rådets direktiv (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner antogs den 16 februari 2011. Direktivet ska vara genomfört senast den 16 mars 2013. En särskild utredare har fått i uppdrag att föreslå hur direktivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2011:30). Uppdraget ska redovisas senast den 2 april 2012.

I direktivet till utredningen sägs att det i svensk rätt inte finns någon särskild reglering för privaträttsliga transaktioner mellan myndigheter och företag. Samma regler gäller för alla. Utredaren ska enligt direktivet eftersträva lösningar som inte särreglerar myndigheternas betalningar mer än vad som är nödvändigt för att uppfylla direktivets krav. I fråga om betalningstider ska det i första hand prövas om det är lämpligt med en mark-

nadsrättslig eller offentligrättslig reglering som ålägger myndigheter att följa de angivna tidsfristerna. Utredaren ska då överväga kompletterande bestämmelser om tillsyn och påföljd, t.ex. vite.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att de offentliga aktörerna rimligen bör vara föredömen också på detta område. De rättsliga regler som gäller vid sena betalningar omfattar även offentliga aktörer. Mot bakgrund av att EU-direktivet (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska vara genomfört i svensk rätt senast i mars 2013 avstyrker utskottet motionen.

Årsavgift för kontroll av privata utförare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med förslag om en årsavgift för kontroll av privata utförare. Utskottet anser att utgångspunkten är att den offentligt finansierade välfärden ska vara av hög kvalitet och pålitlig oavsett om välfärdstjänsterna utförs av privata eller offentliga aktörer.

Motionen

I motion Fi265 av Roza Güclü Hedin och Kurt Kvarnström (båda S) konstateras att svaret från ansvariga politiker och tjänstemän när det dyker upp fall där oseriösa utövare bedriver offentlig verksamhet är att kontrollen måste förbättras. Eftersom kontroller kostar pengar innebär det att tid och resurser tas från det allmänna, resurser som skulle behövas för att förbättra den offentliga servicen. Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att privata utförare som startar verksamhet inom områden som bekostas med skattemedel ska betala en årsavgift för en årlig kontroll.

Tidigare behandling

Utskottet menade i betänkande 2011/12:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner att kvaliteten i den offentligt finansierade välfärden ska vara hög och pålitlig oavsett om välfärdstjänsterna utförs av privata eller offentliga aktörer, och det är därför viktigt att de ansvariga ställer höga krav på verksamheten. Kvalitetskraven måste enligt utskottet ställas högt såväl vid offentlig drift av välfärdstjänster som vid upphandling av privata välfärdstjänster. I betänkandet betonar utskottet även att det är av central betydelse med uppföljning och kontroller av att kvalitetskraven följs.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet anser att kvaliteten i den offentligt finansierade välfärden ska vara hög och pålitlig oavsett om välfärdstjänsterna utförs av privata eller offentliga aktörer och att uppföljning och kontroller av att kvalitetskraven följs är av central betydelse. Mot den bakgrunden avstyrks motionen.

Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet. Utskottet hänvisar bl.a. till det arbete som bedrivs av E-delegationen samt det nationella rådet för innovation och kvalitet i offentlig verksamhet. Utskottet menar också att förutsättningar nu finns för att statligt anställda ska kunna välja att få sin lönespecifikation elektroniskt.

Jämför reservationerna 3 (S) och 4 (SD).

Motionerna

Håkan Bergman och Louise Malmström (båda S) föreslår i sin motion Fi270 att regeringen initierar ett utvecklingsprogram för att se hur de nya tekniska möjligheterna kan utnyttjas för att öka användarvänligheten och användarperspektivet i den offentliga verksamhetens tjänster och för att höja kvaliteten inom förskolan, skolan, sjukvården eller äldreomsorgen.

I motion Fi271 av Håkan Bergman och Matilda Ernkran (båda S) anförs att det som är utmärkande för design och designer är att de är bra på att finna nya modeller, perspektiv, arbetssätt och lösningar. Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att regeringen initierar ett utvecklingsprogram för att stimulera utvecklingen av en samhällsinriktad strategisk design för att lösa framtidens utmaningar.

Eliza Roszkowska Öberg (M) framhåller i sin motion Fi290 att det offentliga Sverige bättre måste ta till vara den potential som internet och ny teknik har för en bättre förvaltning. En god e-förvaltning ökar tillgängligheten, effektiviserar administrationen och stärker demokratin. Därför bör regeringen enligt motionären intensifiera arbetet med e-förvaltning genom att se över möjligheten att genomföra E-delegationens förslag för en bättre e-förvaltning, att förbättra e-samverkan mellan offentliga aktörer och att inom det offentliga övergå till internetprotokollet IPv6.

Amir Adan (M) föreslår i motion Fi219 att alla statligt anställda får sin lönespecifikation utskickad elektroniskt varje månad. Detta skulle innebära ett mer modernt och effektivt sätt att hantera lönespecifikationer i syfte att både skona miljön och spara pengar.

Tidigare behandling

Förra året behandlade utskottet motsvarande yrkande om att intensifiera arbetet med e-förvaltning (bet. 2010/11:FiU28). Utskottet avstyrkte förslaget. Utskottet påminde om E-delegationens arbete på området och framhöll att Sverige står sig väl i flera internationella mätningar över effektivitet inom e-förvaltning. Dessutom lyfte utskottet fram den deklaration om e-förvaltning inom EU som antogs under det svenska ordförandeskapet i EU. Deklarationen har legat till grund för en ny handlingsplan inom EU för perioden 2011–2015 (KOM(2010) 743).

Kompletterande upplysningar

I maj 2011 beslutade regeringen att utse ett nationellt råd för innovation och kvalitet i offentlig verksamhet (dir. 2011:42). Rådet ska stödja och stimulera innovations- och förändringsarbete i offentlig verksamhet. Rådet ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 juni 2013. Av rådets egen beskrivning av verksamheten framgår att det vill öka kunskapen om vad som främjar innovation och kvalitet i offentlig verksamhet och få i gång processer som gör att fler offentliga aktörer arbetar utifrån nytta, behov och särskilda förutsättningar. Vägen dit går enligt rådet via ett antal parallella processer: kunskapande; dialog, diskussion och lärande; medverkan i faktiskt utvecklingsarbete av kundprocesser som löper över flera myndigheter; kreativa försöksverksamheter och framväxten av förslag och bedömningar.

I maj 2011 godkände rådet (transport, telekommunikation och energi) EU:s handlingsplan för e-förvaltning, KOM(2010) 743. Därefter inrättade kommissionen i januari 2012 en expertgrupp som ska bestå av medlemsstaternas behöriga myndigheter och fastställa gruppens arbetsuppgifter och struktur.

Riksgälden har i uppdrag att upphandla och ingå ramavtal avseende betalningstjänster för statliga myndigheter och har upphandlat ett nytt ramavtal för perioden den 1 april 2011–31 mars 2015. Av upphandlingens kravspecifikation (dnr 2009/1755) framgår att bankens möjlighet att lämna en elektronisk lönespecifikation är ett ska-krav. Beslut om tilldelning av ramavtalsupphandling av betalningstjänster fattades av Riksgälden den 22 september 2010. Riksgälden beslutade att teckna ramavtal med Danske Bank, Nordea, SEB och Swedbank.

Finansutskottets ställningstagande

Målet för e-förvaltningsarbetet är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt ta del av förvaltningens service. E-delegationen spelar en central roll i arbetet genom att koordinera myndigheternas arbete med e-förvaltning på myndighetsövergripande nivå och föreslå hur utvecklingen av e-förvaltning på förvaltningsgemensam nivå bör bedrivas. Hittills har E-dele-

gationen lämnat två betänkanden (SOU 2009:86 och SOU 2010:20). Nästa betänkande presenteras i slutet av mars 2012. I det tilläggsdirektiv som E-delegationen fick i mars 2010 (dir. 2010:32) sägs att delegationen nu också ska främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen. Utskottet noterar också att i den digitala agenda som regeringen presenterade i oktober 2011 anges att myndigheterna bör ha infört IPv6 senast 2013.

Utskottet anser också att det är glädjande att Sverige har varit drivande i utvecklingen av framtidens e-förvaltning i Europa. Den deklaration om e-förvaltning med gemensamma prioriteringar som antogs under det svenska ordförandeskapet i EU 2009, den s.k. Malmödeklarationen, fick ligga till grund för handlingsplanen för e-förvaltning inom EU som godkändes av rådet i maj 2011. Beträffande motionsförslag om en samhällsinriktad strategisk design vill utskottet lyfta fram det nationella rådet för innovation och kvalitet i offentlig verksamhet som regeringen utsåg i maj 2011 och som ska slutredovisa sitt uppdrag 2013.

Slutligen konstaterar utskottet att eftersom det är banken och inte arbetsgivaren som distribuerar lönespecifikationerna torde alla förutsättningar vara på plats för att statligt anställda kan välja att få sin lönespecifikation elektroniskt när nu Riksgälden beslutat om tilldelning av ramavtalsupphandling av betalningstjänster för perioden den 1 april 2011–31 mars 2015.

Mot denna bakgrund avstyrks samtliga här aktuella motioner.

Miljöbesparingar och utökad redovisning av offentligt finansierad verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om miljöbesparingar och utökad redovisning av offentligt finansierad verksamhet. Utskottet hänvisar till myndigheternas skyldighet att ha ett miljöledningssystem och de regler som finns om att statliga myndigheter ska vara ett föredöme i arbetet med energieffektivisering. Utskottet konstaterar vidare att de mål som riksdagen beslutat om inte är begränsade till enbart kostnadseffektivitet.

Motionerna

I motion Fi273 av Agneta Gille och Pyy Niemi (båda S) efterfrågas ett mer miljöanpassat resande i den offentliga sektorn. Det är viktigt att de offentliganställdas resande i allt större utsträckning utgår från ett miljötänkande. Alla resor inom Norden och Nordeuropa borde t.ex. ske med tåg samtidigt som videokonferenser kraftigt kan minska antalet flygresor. För

att uppnå detta anser motionärerna att det bör inrättas en resepolicy för att öka insikten om möjligheterna att minska klimatpåverkan, vilket i sin tur kan leda till ett förändrat resebeteende.

Per Åsling och Annika Qarllsson (båda C) föreslår i motion Fi289 att staten inventerar samtliga statliga lokaler och fastigheter och byter ut den föråldrade belysning som har en besparingspotential på mer än 50 procent av energikostnaden. Bakgrunden är att den tekniska utvecklingen inom belysningsområdet under senare år möjliggör stora energibesparingar som man går miste om man inte använder den nya tekniken. Staten bör därför agera föregångare i denna fråga, anser motionärerna.

I motion Fi276 föreslår Penilla Gunther (KD) att regeringen inte enbart ska mäta offentligt finansierade verksamheter i ekonomisk effektivitet utan även genom det värde verksamheterna skapar socialt, miljömässigt och ekonomiskt.

Tidigare behandling

Motionsyrkandet om ett mer miljöanpassat resande i offentlig sektor behandlades av utskottet i förra årets betänkande om statlig förvaltning. Motionsyrkandet avstyrktes. Utskottet hänvisade till att regeringen i juli 2009 beslutat om en förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter som innebär att flertalet statliga myndigheter har en skyldighet att ha ett miljöledningssystem. Av förordningen framgår bl.a. att myndigheterna ska miljöanpassa sina verksamheter och utifrån detta även utarbeta en mötes- och resepolicy.

Kompletterande upplysningar

Enligt energitjänstedirektivet (2006/32/EG) ska statliga myndigheter vara ett föredöme i arbetet med energieffektivisering. Myndigheterna har i dag krav på sig att redovisa sin energianvändning enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Detta kräver att alla myndigheter beräknar sin energianvändning. Genom förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter intensifieras energieffektiviseringsarbetet i enlighet med energitjänstedirektivet. Energimyndigheten har också beslutat om riktlinjer för energieffektiva myndigheter (dnr 2010-1135).

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de av riksdagen beslutade målen.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet kan liksom tidigare konstatera att skyldigheten för myndigheter att ha ett miljöledningssystem innebär att de ska miljöanpassa sina verksamheter och utifrån detta även utarbeta mötes- och resepolicyer.

Att staten bör agera föregångare när det gäller att byta ut föråldrad belysning är något som redan gäller enligt energitjänstedirektivet (2006/32/EG), konstaterar utskottet.

Beträffande förslaget om att regeringen inte enbart ska mäta offentligt finansierade verksamheter i ekonomisk effektivitet utan även genom det värde verksamheten skapar socialt, miljömässigt och ekonomiskt anser utskottet att de mål som riksdagen beslutat om och som regeringen ska redovisa mot enligt budgetlagen, inte är begränsade till enbart kostnadseffektivitet.

Mot denna bakgrund avstyrks de här aktuella motionerna.

Statens ägande i Akademiska Hus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om statens ägande i Akademiska Hus. Utskottet hänvisar till en kommande genomgång av statens ägande i Akademiska Hus.

Motionen

I motion Fi297 av Gustav Blix (M) yrkande 1 anförs att det inte finns några entydiga bevis på att Akademiska Hus genom sin ägarstruktur eller starka ställning skulle erbjuda en mer rationell fastighetsförvaltning eller ge lägre hyreskostnader för kunderna. Motionären anser vidare att det inte heller är något självändamål att staten genom Akademiska Hus förser högskolesektorn med lokaler och föreslår en genomgripande översyn av Akademiska Hus verksamhet och fastighetsinnehav i syfte att uppnå den långsiktigt mest effektiva och rationella strukturen på marknaden för högskolefastigheter.

I syfte att öka lärosätenas självständighet och oberoende föreslår motionären vidare att staten avvecklar sitt ägande av högskolefastigheter (yrkande 2). Intäkterna från en sådan försäljning bör tillföras lärosätena som bör ges i uppdrag att långsiktigt förvalta kapitalet och använda avkastningen till att stärka svensk forskning och högre utbildning.

Kompletterande upplysningar

I budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 24, avsnitt 3.13) redovisade regeringen att den anser att det statliga ägandet av företag bör minskas och att staten på sikt bör kvarstå som ägare endast då tungt vägande skäl talar för detta. Samtidigt anför regeringen att en försäljning av statliga företag måste ske med stor omsorg om skattebetalarnas pengar och att det därför är viktigt att en försäljning av statliga företag sker på ett ansvarsfullt sätt. I propositionen redovisade regeringen sin avsikt att bl.a.

genomföra en genomgång av alla statligt ägda företag där argument för och emot ett statligt ägarengagemang vägs mot varandra. Enligt uppgifter från Regeringskansliet kommer en sådan genomgång att göras av Akademiska Hus inom det närmaste året.

Finansutskottets ställningstagande

Mot bakgrund av att regeringen kommer att göra en genomgång av statens ägarengagemang i Akademiska Hus avstyrks motionen.

Krav vid upphandling av animaliska livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om krav vid upphandling av animaliska livsmedel. Utskottet hänvisar till den målsättningsparagraf som finns i lagen om offentlig upphandling. Regeln syftar till att uppmuntra upphandlande myndigheter att i större utsträckning utnyttja de möjligheter att ställa miljökrav som finns om upphandlingens art motiverar detta.

Jämför reservation 5 (MP).

Motionen

I motion Fi225 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) föreslås att staten i sin upphandling av animaliska livsmedel kräver att livsmedlen kommer från djur som inte ätit GMO-foder.

Tidigare behandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2011/12:FiU32 Offentlig upphandling. Utskottet har vid dessa tidigare tillfällen konstaterat att de gällande reglerna gör det möjligt att ställa miljökrav vid upphandlingar och att dessa kan beaktas i upphandlingens olika faser. Lagen om offentlig upphandling innehåller en s.k. bör-regel om att upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att de gällande reglerna gör det möjligt att ställa miljökrav vid upphandlingar och att dessa kan beaktas i upphandlingens olika faser. Den målsättningsparagraf som infördes i lagen om offentlig upphandling 2010 syftar till att uppmuntra upphandlande myndigheter att i större utsträckning utnyttja de möjligheter att ställa miljökrav som finns om upphandlingens art motiverar detta. Dessutom tillhandahåller bl.a. Miljöstyrningsrådet, Konkurrensverket och Europeiska kommissionen verktyg, utbildningar och annat stöd avseende miljöhänsyn vid offentlig upphandling.

Mot denna bakgrund avstyrks motionen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Offentligt anställdas arbetsmiljö, punkt 1 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Pia Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Maryam Yazdanfar (S), Bo Bernhardsson (S), Ulla Andersson (V) och Sven-Erik Bucht (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av såväl minskad personaltäthet som de regelförändringar som genomförts i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna med avseende på våld och hot och psykosocial arbetsmiljö för offentligt anställda. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Fi202 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motion

2011/12:So409 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

Hot och våld har blivit en av de vanligaste anledningarna till skador på jobbet. Hälften av de allvarliga arbetsolycksfall som orsakas av hot och våld inträffar inom kommuner och landsting. Vi anser att de omfattande och tilltagande inslagen av våld och hot i arbetslivet är oacceptabla. Offentligt anställda ger i sitt arbete service till medborgarna i enlighet med politiskt fattade beslut och verkställer politiskt beslutad myndighetsutövning. Därför är det ett politiskt ansvar att offentligt anställda inte utsätts för våld och hot i sitt arbete. Den ökade förekomsten av hot och våld mot anställda inom såväl skola, vård, omsorg som inom statliga myndigheter kan enligt vår mening kopplas både till nedskärningar och försämrade regler i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna.

Riksdagen måste rimligen ges möjlighet att väga in och ta hänsyn till konsekvenser för offentligt anställdas arbetssituation innan beslut fattas om ekonomiska medel till offentlig verksamhet och när regeländringar som berör välfärdssystemen planeras. Därför bör regeringen tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av såväl minskad personaltäthet som de

regelförändringar som genomförts i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna med avseende på våld och hot och psykosocial arbetsmiljö för offentligt anställda.

2. Skärpta betalningsrutiner, punkt 4 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Pia Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Maryam Yazdanfar (S), Bo Bernhardsson (S), Ulla Andersson (V) och Sven-Erik Bucht (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att göra en generell översyn av betalningsreglerna. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:Fi244 av Adnan Dibrani (S).

Ställningstagande

När krisen 2008 kom hade de små företagen stora problem med sin likviditet. Detta berodde i många fall på att staten, landstingen, kommunerna och de samhällsägda företagen inte betalade sina fakturor i tid. Det är enligt vår mening oacceptabelt att de små företagen används som kassakistor på detta sätt. Samhället måste på alla plan ta sitt ansvar och i stället bli ett föredöme när det gäller betalning av fakturor. En skärpning av betalningsrutinerna är nödvändig på alla nivåer i samhället. Då även de större privata företagen ibland agerar nonchalant gentemot mindre företag bör regeringen göra en generell översyn av betalningsreglerna i näringslivet.

3. Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet, punkt 6 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Pia Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Maryam Yazdanfar (S), Bo Bernhardsson (S) och Sven-Erik Bucht (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att initiera ett utvecklingsprogram för att främja användarperspektivet i den offentliga verksamhetens tjänster. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Fi270 av Håkan Bergman och Louise Malmström (båda S) och avslår motionerna

2011/12:Fi219 av Amir Adan (M),
2011/12:Fi271 av Håkan Bergman och Matilda Ernkrans (båda S) och
2011/12:Fi290 av Eliza Roszkowska Öberg (M).

Ställningstagande

Vi lever i en tid när vi hela tiden förvånas och överraskas över den nya teknikens möjligheter. Den förändrar våra beteenden och vanor, ger oss mängder av information, skapar nya relationer och ger oss hela tiden nya alternativ till kunskap och kommunikation med människor runt omkring oss. Men som medborgare förvånas vi över det paradoxala i att denna digitala utveckling har satt så få avtryck i andra viktiga delar av våra liv som i förskolan, skolan, sjukvården eller omsorgen om våra äldre. Regeringen bör därför initiera ett utvecklingsprogram för att främja användarperspektivet i den offentliga verksamhetens tjänster.

4. Ökad användning av teknologi och design i offentlig verksamhet, punkt 6 (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att se över möjligheten att snarast genomföra E-delegationens förslag för en bättre e-förvaltning. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2011/12:Fi290 av Eliza Roszkowska Öberg (M) och
avslår motionerna

2011/12:Fi219 av Amir Adan (M),

2011/12:Fi270 av Håkan Bergman och Louise Malmström (båda S) och

2011/12:Fi271 av Håkan Bergman och Matilda Ernkrans (båda S).

Ställningstagande

En god e-förvaltning har stor potential att öka tillgängligheten, förbättra administrationen för både myndigheter och företag samt för att människor ska kunna påverka beslut och använda e-tjänster. Jag anser att det offentliga Sverige bättre måste ta till vara den potential som internet och ny teknik har för den statliga förvaltningen. För att intensifiera arbetet med e-förvaltning anser jag att regeringen bör se över möjligheten att snarast genomföra E-delegationens förslag för en bättre e-förvaltning.

5. Krav vid upphandling av animaliska livsmedel, punkt 9 (MP)

av Per Bolund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att staten i sin upphandling av animaliska livsmedel ska kräva att dessa kommer från djur som inte ätit GMO-foder. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Fi225 av Kew Nordqvist m.fl. (MP).

Ställningstagande

De flesta konsumenter vill inte ha livsmedel från genmodifierade organismer (GMO), och jag anser att det finns goda skäl för det. Enligt EU-regler måste livsmedel som innehåller GMO märkas. GMO-foder behöver också märkas. Detsamma gäller dock inte för animaliska produkter som kommer från djur som ätit GMO-foder. Vid offentlig upphandling borde man kunna ställa krav på att animaliska produkter enbart kommer från djur som inte ätit GMO-foder. Därför ska staten i sin upphandling av animaliska livsmedel kräva att dessa kommer från djur som inte ätit GMO-foder.

Särskilt yttrande

Offentligt anställdas arbetsmiljö, punkt 1 (MP)

Per Bolund (MP) anför:

För den majoritet som vill sluta röka är rökfria miljöer ett stöd. En strategiskt viktig åtgärd är därför att stimulera arbetsplatser att besluta om en rökfri arbetstid. Samtidigt som jag är medveten om att den statliga arbetsgivarpolitiken är delegerad och att det finns regler i tobakslagen om att arbetstagare inte ska utsättas för tobaksrök där de arbetar, vill jag understryka att staten som arbetsgivare bör vara ett föredöme och att staten kan påverka den allmänna opinion som styr takten i det förebyggande arbetet på detta område.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Fi202 av Josefin Brink m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av minskad personaltätthet i offentliga välfärdsverksamheter och myndigheter med serviceuppdrag och av de regeländringar som genomförts i rätten till ekonomiskt bistånd, ersättning från sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen, med avseende på våld och hot och psykosocial arbetsmiljö för offentligt anställda.

2011/12:Fi211 av Marianne Åhman och Roger Haddad (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den statliga förvaltningen ska vara en förebild i arbetet med att uppfylla FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

2011/12:Fi219 av Amir Adan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa elektronisk lönespecifikation.

2011/12:Fi225 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten i sin upphandling av animaliska livsmedel ska kräva att dessa kommer från djur som inte ätit GMO-foder.

2011/12:Fi227 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fri tillgång till offentliga data.

2011/12:Fi244 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta betalningsrutiner.

2011/12:Fi265 av Roza Güclü Hedín och Kurt Kvarnström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ålägga privata utövare en årsavgift för en årlig kontroll.

2011/12:Fi270 av Håkan Bergman och Louise Malmström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera ett utvecklingsprogram för att främja användarperspektivet i den offentliga verksamhetens tjänster.

2011/12:Fi271 av Håkan Bergman och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera ett utvecklingsprogram för att stimulera utvecklingen av en samhällsriktad strategisk design för att lösa framtida utmaningar.

2011/12:Fi273 av Agneta Gille och Pyyri Niemi (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om miljöanpassade resor i offentlig sektor.

2011/12:Fi276 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte enbart mäta offentligt finansierade verksamheter i ekonomisk effektivitet utan även genom det värde verksamheterna skapar socialt, miljömässigt och ekonomiskt.

2011/12:Fi289 av Per Åsling och Annika Qarlssoon (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa krav på inventering av samtliga statliga lokaler och fastigheter samt byta ut den belysning där besparingspotentialen visar sig vara mer än 50 % av energikostnaden.

2011/12:Fi290 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med e-förvaltning.

2011/12:Fi297 av Gustav Blix (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behoven av en genomgripande översyn av Akademiska Hus AB:s verksamhet och fastighetsinnehav i syfte att uppnå den långsiktigt mest effektiva och rationella strukturen på marknaden för högskolefastigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör avveckla sitt ägande av högskolefastigheter och att intäkterna från en sådan försäljning bör tillföras lärosätena med uppdrag att långsiktigt förvalta kapitalet och använda avkastningen till att stärka svensk forskning och högre utbildning.

2011/12:So409 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra statliga myndigheter, verk och företag till rökfria arbetsplatser genom regleringsbrev och ägardirektiv.